

1. ANTECEDENTS

1.1. Crisi de la dictablanda

Després de la dimissió de Primo de Rivera, el 28 de gener de 1930, el rei Alfons XIII va encarregar la formació d'un nou govern al general Dámaso Berenguer. (L'anomenada Dictablanda)

Però el retorn al règim polític anterior a la Dictadura va resultar impossible per tres raons:

1. els partits dinàstics estaven desprestigiats
2. l'opinió pública feia responsable al rei de la situació
3. les forces antidinàstiques van prendre una iniciativa unitària amb el Pacte de San Sebastià.

1.2. El pacte de Sant Sebastià

1930, agost: els signants del **pacte de Sant Sebastià** van acordar la supressió de la monarquia, la proclamació de la República i la creació d'un govern provisional, que assumiria el compromís de convocar unes Corts Constituents.

L'estratègia era fer coincidir, el 15 de desembre, la insurrecció d'alguns militars propers als republicans i una vaga general que accentués l'agitació social.

Però tres dies abans els capitans Fermin Galan i Àngel Hernández es van aixecar a Jaca amb l'objectiu de proclamar la República. Van ser detinguts ràpidament i jutjats.

1.3. Les eleccions municipals d'abril de 1931

1931, 14 de febrer: el general Berenguer va dimitir i va ser nomenat l'almirall **Juan Bautista Aznar**, el qual va convocar **eleccions municipals pel 12 d'abril**.

Els partits signants del pacte de Sant Sebastià van presentar aquestes eleccions com un referèndum sobre la monarquia (eleccions plebiscitàries)

Malgrat que al camp van guanyar les candidatures monàrquiques, els resultats a les grans ciutats foren favorables a les candidatures republicanes, que van guanyar en 41 de les 50 capitals de província.

2. EL NOU RÈGIM REPUBLICÀ

2.1. La República i el final de la Monarquia

1930, 14 d'abril: els regidors d'Eibar (Guipúscoa) i el cap de llista de Barcelona (Lluís Companys) i proclamen la República i això s'estén per tot el país.

- A Catalunya, **Francesc Macià** proclamà la **República Catalana dins la Federació Ibèrica**.

Es va formar el govern provisional de la República, presidit per **Niceto Alcalà Zamora**.

- **Alfons XIII** va marxar cap a l'exili.

Quins eren els principals **problemes** que hauria de resoldre el govern republicà?

1. qüestió religiosa
2. modernització de l'exèrcit
3. supressió del model centralista de l'Estat: les autonomies
4. reforma agrària

2.2. El govern provisional (14 abril a 28 juny)

El nou govern provisional dirigit per Niceto Alcalà Zamora, començà a actuar per decret amb els objectius següents:

- Convocar **eleccions a Corts constituents** pel dia 28 de juny
- Concessió **amnistia general** als reprimits per la dictadura
- Començar **reformes** en agricultura, educació, exèrcit i església

2.3. La constitució republicana de 1931

Les Corts sorgides de les eleccions del 28 de juny van redactar una nova **constitució**, que es va aprovar el **9 de desembre de 1931**.

- Aquesta nova constitució reflectia els **valors laics** de la majoria: sobirania popular (**democràcia**), una sola cambra (**Congrés dels diputats**), la **laïcitat** de l'Estat, **garanties individuals** i la **possibilitat d'autonomia** a les regions que ho sol·licitessin.
- Tenia un caràcter pacifista, reflectit en la renúncia de la guerra.
- Art. 1er: **Espanya es una República Democrática de trabajadores de toda clase, que se organiza en régimen de libertad y de justicia.**

Característiques:

- Estat: **república democràtica INTEGRAL** (centralisme de l'estat)
- Llibertat de **religió, d'expressió, d'associació**
- Inviolabilitat de **domicili i de correspondència**
- Dret al **divorci**
- **Sufragi universal masculí i femení** dels majors de 23 anys
- **Corts unicamerals**
- Dret a l'**autonomia**

La Constitució va tenir el rebuig absolut dels partits de dreta i dels sectors catòlics, i tampoc va rebre el consens dels grups republicans més moderats. **Alcalà Zamora**, que havia dimitit com a president del Govern perquè estava en desacord amb alguns articles de la Constitució, va ser nomenat president de la República, i **Manuel Azaña** el va substituir com a president del govern.

2.4. Els partits i sindicats

REPUBLICANS

Izquierda Republicana (1934, Manuel Azaña): partit republicà, unió de Acción República, Partido Radical-Socialista i Al Servicio de la República

- victòria a les eleccions del 1931
- govern durant el bienni reformista (1931-1933)
- part del Front Popular (1936)

ESQUERRA

PSOE i UGT (1879 i 1888, Largo Caballero): partit i sindicat socialista

- radicalització durant el bienni negre (1933-1935)
- part del Front Popular (1936)

CNT (1910, Àngel Pestanya, Buenaventura Durruti, Federica Monsteny, Joan Garcia Oliver i Francisco Ascaso): unió confederal anarquista

- divisió en dos sectors durant el bienni reformista: Trentistes i FAI
- no participa a la revolució de 1934

FAI (1927): federació anarquista

- aixecament de Casas Viejas durant el bienni reformista

PCE (1921, Díaz i Ibárruri): partit comunista

- part del Front Popular (1936)

POUM (1935, Joaquim Maurin i Andreu Nin): partit marxista

- part del Front Popular (1936)

DRETA

PRR (Partido Republicano Radical, Lerroux)

- victòria a les eleccions del 1933
- govern durant el bienni negre (1933-1935)
- repressió a la Revolució d'Octubre
- corrupció per estarperlo

CEDA (José Maria Gil-Robles, 1933)

- victòria a les eleccions del 1933
- entrada al govern el 1934

MONÀRQUICS

Renovación Española (1933, José Calvo Sotelo)

- Líder assassinat el 1936

Comunión Tradicionalista (1869, Fal Conde): carlins

NACIONALISTES

JONS (1931, Ramiro Ledesma, Onésimo Redondo): més tard s'uneixen a Falange Española

Falange Española (1933, José Antonio Primo de Rivera)

3. EL BIENNI D'ESQUERRES (1931-1933)

Després de les eleccions, i davant la victòria d'Izquierda republicana, Alcalà Zamora, com a president de la República, va encarregar a Azaña la formació del govern.

- José Giral, ministre de la Marina
- Santiago Casares Quiroga, ministre de la Governació
- Álvaro de Albornoz, ministre de Justícia
- Indalecio Prieto, ministre d'Obres públiques
- Francisco Largo Caballero, ministre de Cultura
- Marcelino Domingo, ministre d'Agricultura, Indústria i Comerç

Azaña va continuar les reformes establertes pel govern provisional: lleis de reforma agrària, educativa i militar, i la concessió de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

3.1. Tasca de govern del Bienni reformista

a) QÜESTIÓ RELIGIOSA

L'objectiu de la República va ser limitar la influència de l'Església en la societat espanyola. L'esquerra considerava l'església la causant de l'endarreriment cultural d'Espanya.

- No-confessionalitat de l'Estat i llibertat de culte
- **Llei de Congregacions** (limita les possessions dels ordes religiosos i pot dissoldre'ls en cas de perill per a l'Estat). Un exemple és la **dissolució dels jesuïtes**, els béns dels quals es va pretendre nacionalitzar.
- Autorització del **matrimoni civil i del divorci**

Els sectors catòlics les consideraven una agressió. L'enfrontament religiós va crear un clima de tensió i violència a la societat republicana.

b) REFORMA DE L'EXÈRCIT

Azaña pretenia crear un exèrcit amb funció defensiva, no d'atac, que fos fidel a la República i sotmès als civils.

- Es va promulgar la **Llei de retir**, que donava als oficials la possibilitat de retirar-se voluntàriament amb un sou íntegre, per tal d'evitar que fessin un cop d'estat militar.
- Reducció del nombre d'oficials i d'unitats de l'exèrcit de terra
- Supressió de les Capitanies Generals
- Supressió de privilegis atorgats durant la Dictadura
- Desaparició dels Tribunals d'Honor i del Consell Suprem de Justícia Militar
- Passar a la reserva els qui no oferissin garantia de fidelitat

- Creació de la **Guàrdia d'Assalt**, una força d'ordre públic fidel a la República.

La reforma va ser mal rebuda per part d'alguns sectors, sobretot dels *africanistes*, i va portar al cop d'Estat de **Sanjurjo** (la "Sanjurjada")

c) REFORMA AGRÀRIA

Per modernitzar el país s'havia de fer una profunda reforma agrària, que donés accés a la terra a molts agricultors, en una Espanya que predominava el latifundisme.

- **Llei de Reforma Agrària (1932)**: amb l'objectiu de crear una classe mitjana rural, propietària dels seus conreus, es permetia expropiar sense indemnització les terres d'una part de la noblesa, i amb indemnització les que eren conreades de manera deficient.
- **IRA (Instituto de reforma agrària)**: s'encarrega de les expropiacions i del repartiment de terres als pagesos, però aquesta tasca va quedar aturada amb el canvi de govern de 1933.
- **Laboreo forzoso**: obliga els propietaris a conrear les seves terres (és una fórmula de desamortització).
- **Jornada de 8 hores** pels jornalers del camp
- **Intensificació de conreus**: dret a conrear terres no conreables durant 2 anys.

La distribució de la propietat entre els camperols va ser lenta a causa de les complexitats legals i burocràtiques i les limitacions pressupostàries, i, tot i que es van poder expropiar 24000 hectàrees, no es va aconseguir generar el nombre de propietaris previstos (4000 dels 60000). Aquest fracàs de la reforma va constituir un dels motius de **decepció dels camperols**.

d) OBRA EDUCATIVA I CULTURAL

L'objectiu fonamental era promoure una educació unificada, liberal, laica i obligatòria i fer que l'Estat garantís el dret a l'educació.

- **Escolarització de nens i nenes** i eliminació de **separació per sexes**
- Construcció de **noves escoles**
- Creació de noves **plACES de mestres**, que a més d'educar els nens educaven els adults, mitjançant la fundació de biblioteques, organització de cursos i conferències, etc.
- Impuls de les **Missions pedagògiques** pels pobles i així donar accés a tothom a l'educació
- **Vacances, colònies escolars, instituts per obrers**

La reforma va ser mal rebuda per part dels partits conservadors, per les entitats educatives confessionals i per algunes associacions d'estudiants i de pares catòlics, els quals van organitzar protestes en contra.

e) REFORMES LABORALS

El socialista **Largo Caballero** impulsa des del Ministeri de treball un seguit de reformes per millorar les condicions de treball.

S'aprova la **lleï de Contractes de treball** i la de **Jurats mixtos** amb poder d'arbitratge, amb la consegüent crítica de la patronal.

La impaciència dels treballadors davant les reformes van donar lloc a una **onada de conflictivitat**.

3.2. Els problemes de la República d'esquerres

a) LA CRISI ECONÒMICA

ENDEUTAMENT DE LA DICTADURA

- L'augment de les despeses de l'Estat a causa de la inversió en **grans obres públiques**, i l'absència d'un increment d'ingressos, van fer créixer el dèficit pressupostari, cosa que es va intentar pal·liar amb **emissions de deute públic**.
- Com a conseqüència, l'endeutament de l'Estat el 1929 era set cops superior al del 1924.

CRAC DEL 29

- El crac de la **borsa de Nova York** va causar una depressió econòmica mundial, que va durar tota la dècada dels trenta.
- Els efectes van ser menors a Espanya a causa de la seva **política proteccionista**, però la crisi va impedir el seu creixement econòmic durant la Segona República.
- Els sectors més afectats van ser els **exportadors**: productes agrícoles (cítrics, oli d'oliva, vi) i els minerals i derivats.

GESTIÓ DE LA REPÚBLICA

- La inversió privada va disminuir a causa de la desconfiança dels empresaris industrials i els grans propietaris agrícoles.
- Es va produir un increment de **l'atur** a conseqüència de la política de contenció de la despesa i equilibri pressupostari.

b) CONFLICTES OBRERS

La CNT es dividí en dos sectors:

- els **Trentistes** (moderats) i **Àngel Pestaña** (anarcosindicalistes)
- **FAI** (revolucionaris) **Durruti**. Per ells era l'ocasió idònia per la revolució que posés fi a l'estat.

Les vagues, insurreccions i ocupacions de terres dels de la FAI van anar en augment, i la repressió policial era cada vegada més dura. Un exemple fou l'aixecament de **Casas Viejas** (Cadis) i la posterior repressió de la policia contra els obrers revoltats.

Els anarcosindicalistes, en canvi, optaran per donar suport al govern: amb el **Manifest dels trenta** (Trentistes) adverteixen sobre els perills de la revolució i diuen que el que cal ara és salvar la República.

c) ELS PARTITS DE DRETES

Els sectors conservadors es van reorganitzar. Es creen noves organitzacions com

- **Renovación Española** (monàrquic) liderada per **José Calvo Sotelo**.
- **1932**: es va crear la **CEDA** (Confederación española de derechas autónomas) dirigida pel **Gil Robles**.
- **1931**: es creen les **JONS**, que més tard es van unir a **Falange Espanyola**, fundat per **José Antonio Primo de Rivera**, fill del dictador. Textos i cartell pàg. 258

d) EL COP D'ESTAT DE SANJURJO

El **10 d'agost de 1932**, el **general Sanjurjo** protagonitza un cop d'estat frustrat, cosa que mostrava que la lleialtat de l'exèrcit no estava assegurada.

e) APROPAMENT AMB ALEMANYA. HITLER PUJA AL PODER

1933 puja **Hitler** al poder, i la dreta espanyola intenta un apropament amb Alemanya. El 1933 es crea la **Unión Militar Española (UME)** amb l'objectiu de fer un nou cop d'estat.

4. LA CATALUNYA AUTÒNOMA

4.1. El nou govern

El març de **1931** es funda **ERC** amb la finalitat de presentar-se a eleccions a l'abril i n'obté la victòria absoluta.

- Líders: **Francesc Macià**, **Lluís Companys**, **Josep Taradellas**.
- **Macià** havia proclamat el 14 d'abril de 1931 **l'Estat Català** des del balcó de la Generalitat. Les negociacions amb el govern provisional amb la tasca d'elaborar un Estatut d'Autonomia. **El govern de la República Catalana, presidit per Macià, només va durar del 14 al 18 d'abril de 1931.**
- Els dirigents nacionalistes catalans van haver de **renunciar a la sobirania nacional i a l'Estat Federal**, ja que els acords de Sant Sebastià havien fixat que la descentralització de l'Estat seria decisió de les Corts Constituents.
- A canvi Catalunya va obtenir un **règim provisional d'autogovern, que va prendre el nom de "Generalitat"**, i el compromís per part del poder central que s'iniciaria el procés per redactar i aprovar un **estatut d'autonomia**.

La Constitució de 1931 va donar el marc legal per desenvolupar l'estatut. Es varen redactar estatuts a Euskadi i a Catalunya.

4.2. L'estatut de Núria de 1931

a) L'ESTATUT DE 1931

Una comissió de 46 persones es va reunir al **santuari de Núria** (Ripollès) i va enllestir un avantprojecte de **l'Estatut d'Autonomia**.

L'estatut de Núria de 1931 proclamava el dret de Catalunya a l'autodeterminació, defensava l'estructura de **l'Estat espanyol com una federació** de tots els pobles hispànics, i definia el Principat com un **Estat autònom** dins la República Espanyola.

- **Catalunya és un estat autònom** dintre de la República Federal Espanyola (dels pobles hispànics)
- **El català és la llengua oficial** a Catalunya, i el castellà serà la llengua de relacions amb l'estat federal.
- **Competències de la Generalitat:** - Cultura i educació - Dret civil i justícia - Sanitat - Economia - Obres públiques - Ordenació del territori
- Inclou mecanismes per incorporar nous territoris
- **Cobrament d'impostos directes.** Els impostos indirectes van a l'estat federal.

b) PROCÉS D'APROVACIÓ

Aquest estatut, una vegada obté el **vist-i-plau del Parlament de Catalunya**, ha de seguir el següent procediment: 1) **Referèndum del poble català** 2) **Aprovació de les Corts espanyoles**
El 2 d'agost de 1931 l'estatut fou aprovat en referèndum pel **99,4%** dels votants, amb una participació molt alta (75%)

A continuació serà portat a Madrid el mateix mes d'agost pel President Macià per ser debatut, però el debat no tindrà caràcter d'urgència, ja que les Corts estan redactant la Constitució que serà aprovada el 9 de desembre del 1931.

No serà fins el **maig de 1932** que l'estatut de Catalunya serà debatut.

4.3. L'Estatut del 1932

a) RECEPCIÓ A LES CORTS

El debat sobre l'aprovació de l'Estatut de Catalunya va generar una forta oposició a Espanya, especialment pels grups de centre i dreta. A més es van fer diverses campanyes en contra a través de la premsa (ABC), i de diversos Ajuntaments castellans. Intel·lectuals de l'època també s'hi van oposar, com Ortega i Gasset, Unamuno, i polítics socialistes.

L'estatut comptava amb el suport de Manuel Azaña i Alcalà Zamora, però van haver de cedir a les nombroses protestes fent importants retallades al redactat del 1931.

b) L'ESTATUT DE 1932

El 9 de setembre de 1932 era aprovat per la majoria de Diputats de les Corts espanyoles el nou redactat d'Estatut.

Característiques:

- Catalunya és una regió autònoma dintre de la República integral espanyola
- Català i castellà seran les dues llengües oficials
- No hi ha autofinançament directe. Els recursos de la Generalitat dependran de l'estat.
- Les escoles dependran de l'estat, però Catalunya en podrà crear de noves.
- Competències de la Generalitat: - Règim local - Ordre públic - justícia - benestar social
- Dependrà de l'estat: - agricultura - Seguretat social - obres públiques - ràdio i premsa - recursos hidrològics

L'opinió pública catalana es va dividir en dos grups:

- Els qui es conformaven amb l'estatut del 1932 i el veien com un primer pas cap a un major autogovern.
- Els qui el sentien com una traïció de l'estat espanyol a la voluntat unànime del poble català.

4.4. La tasca de la Generalitat republicana

a) LA GENERALITAT

Les dues forces majoritàries eren **ERC**, i la **Lliga Catalana** (havia canviat de nom el 1933). El govern de la Generalitat va estar en mans d'**ERC**, el partit hegemònic, durant tota la República.

1931, 14 d'abril: el President de la Generalitat serà **Francesc Macià** fins al **25 de desembre del 1933**, dia de la seva mort.

1933, 31 de desembre: el succeirà **Lluís Companys**, que obrirà la porta al govern a altres partits d'esquerres.

Tasca de govern: la Generalitat durà a terme una política reformista en la línia del govern de centre-esquerres

b) POLÍTICA

Després de l'aprovació de l'estatut de 1932 calia **aprovar l'estatut de règim interior de Catalunya**, per desenvolupar les competències de l'Estatut.

Es va proposar una **nova divisió territorial de Catalunya**, que va quedar establerta en **38 comarques** (Divisió de Pau Vila).

c) ÀMBIT ECONÒMIC

- Es creen **Caixes de Dipòsits** per fer préstecs i ajudes. Es crea **l'Institut d'investigacions econòmiques**. S'inicia la tasca **d'investigació estadística**.
- **AGRICULTURA**. Es fonamenta la creació de cooperatives i de **centres d'experimentació agrària** i es treballa en el **problema dels pagesos arrendataris**, especialment els rabassaires.

d) ÀMBIT SOCIAL

S'aprova la **Llei de bases (1934)**, que permet organitzar els serveis de Sanitat i Assistència Social.

- **TREBALL**. Es crea **l'Institut Contra l'Atur Forçós** i el **Consell de Treball** per crear nous llocs de treball. Es fa un programa d'Assistència i previsió social.
- **SANITAT**. Es construeixen **nous hospitals** i es reforma **l'assistència primària**. **Campanyes de vacunació**.

e) EDUCACIÓ I CULTURA

En el terreny de l'Ensenyament es van fundar nombroses escoles, entre les quals destaca **l'Institut-Escola**, laboratori d'experiències pedagògiques innovadores, i es van millorar les condicions laborals i salarials dels mestres.

En el terreny lingüístic, es va aprofundir en la normalització de la llengua catalana. L'any 1932 es va publicar el **diccionari Pompeu Fabra**.

4.5. Els partits polítics a Catalunya

PARTITS MAJORITARIS

Lliga Catalana, de caire conservador (havia canviat el seu nom el 1933)

Esquerra Republicana de Catalunya, que agrupava nacionalistes independentistes (Francesc Macià), vells republicans històrics (Lluís Companys) i petites formacions republicanes i nacionalistes.

PARTITS MARXISTES

- **Bloc Obrer i Camperol**
- **Esquerra Comunista**
- **Partit Català Proletari**
- **Partit Comunista de Catalunya**

5. EL BIENNI CONSERVADOR (1933-1935)

5.1. Les eleccions de novembre de 1933

1933, juny: davant el descontentament dels sectors obrers i el rearmament ideològic de la dreta, Azaña va presentar la dimissió

- Alcalà Zamora dissolgué les corts i va convocar eleccions pel novembre de 1933.

Les eleccions del **18 de novembre** donaren la victòria al **Partido Radical** i a la **CEDA**. Finalment, el Partido Radical, amb el suport dels radicals i dels de centre, van formar un govern que revisaria les reformes del primer bienni, deixant que la CEDA les supervisés a canvi del seu suport al Govern.

- dreta: 40,57% // esquerra: 21,68%
- En canvi, a Catalunya, tornarà a guanyar **ERC**. Es donarà la situació que a Espanya hi governarà la dreta i a Catalunya l'esquerra.

5.2. El govern de dretes

El nou govern estarà presidit per Lerroux, i portarà a terme:

1. devolució de la terra a la noblesa, anul·lació de les expropiacions i concessió de llibertat de contratacions
2. es tornà a un estat confessional, per la qual cosa es torna a subvencionar l'Església
3. amnistia a Sanjurjo, general colpista que intenta posar fi a la República el 1932, i als qui havien participat en la revolta
4. es redueix el pressupost en educació
5. es paralitza el projecte d'Estatut basc
6. destitució dels ajuntaments socialistes, substituïts per comissions gestores formades per membres de partits monàrquics, adscrits a Lerroux o a CEDA

5.3. La Generalitat durant el bienni negre

Les eleccions del novembre del 33 a les corts espanyoles havien donat el triomf als diputats de la Lliga regionalista, però la Generalitat continuava governada per ERC, i també la major part dels municipis catalans.

El 25 de desembre del 1933 moria Francesc Macià i en el seu lloc fou elegit Lluís Companys, el qual va aplicar una política reformista que donava entrada en el govern a d'altres partits d'esquerres.

a) LLEI DE CONTRACTES DE CONREU

1934, abril: aprovació de la Llei de **Contractes de Conreu**, per tal de seguir amb la reforma agrària després que el govern de la República de dretes aturés la Reforma.

- el problema agrari català no era tan profund i estructural com al centre i sud de la península, on hi abundaven jornalers.
- a Catalunya els contractes predominants eren els **arrendaments** (un contracte freqüent era la **Rabassa morta**)
- els pagesos estaven organitzats a través de la **Unió de Rabassaires**, que era una agrupació de caràcter esquerranós.

La Llei de Contractes de conreu permetia els pagesos accedir a la propietat de la terra que treballaven, pagant als propietaris un preu taxat.

b) REACCIÓ DELS PROPIETARIS

Els propietaris, que també estaven organitzats a través de l'**Institut agrícola de Sant Isidre**, s'hi oposaran, i buscaran el suport de la Lliga, que portarà la Llei al **Tribunal Constitucional**. D'aquesta manera, un partit català, la Lliga, demanava que Madrid arbitrés en un afer autonòmic.

El tribunal constitucional va fallar contra la llei i la va **anul·lar**, però el govern de la Generalitat va **aprovar una llei similar** el setembre del 34.

5.4. La revolució d'octubre de 1934

a) ENTRADA DE CEDA AL GOVERN

El retrocés en les reformes anteriors van portar a una radicalització del PSOE i de la UGT. El juny de 1934 els socialistes van convocar una vaga general pagesa, la qual va ser reprimida.

A causa d'això, la **CEDA** va exigir participar en el Govern, reclamant mesures més contundents per a l'ordre públic, amb l'amenaça de retirar el suport parlamentari. Lerroux va accedir-hi i va atorgar tres càrrecs de ministre per la CEDA.

L'entrada en el govern de tres membres de la CEDA va ser interpretat per les forces d'esquerra com un **apropament al feixisme**.

L'endemà es van produir vagues generals a les grans ciutats, que van fracassar per la manca de coordinació i la resposta del govern.

Malgrat tot, a Catalunya i a Astúries els esdeveniments van assolir especial importància.

b) A ASTÚRIES

Els miners, juntament amb organitzacions i partits obrers, protagonitzen una revolució, agafen armes de casernes de la guàrdia civil i ocupen pobles de la conca minera, fins arribar a Oviedo.

El govern Lerroux envia l'exèrcit, comandat pels generals Franco i Goded. La repressió serà molt dura, amb més d'un miler de morts.

c) A CATALUNYA

Després de la mort de F. Macià el 25 de desembre de 1933, Lluís Companys va ser elegit president de la Generalitat.

Catalunya vivia en aquell moment una situació de **tensió social**, tant al camp, amb el conflicte entre els rabassaires i els propietaris, com a la indústria, amb l'aixecament anarquista de l'Alt Llobregat.

El govern de la República espanyola anul·là la llei de contractes de conreu de la Generalitat, al·legant la incompetència del Parlament català per legislar en matèria social.

Lluís Companys va optar per encapçalar la insurrecció, i va proclamar el **6 d'octubre "l'Estat Català"** dins la República Federal Espanyola.

Les masses obreres varen organitzar una **vaga general**, però la CNT no hi va participar i va ser un fracàs.

Lerroux declara l'estat de guerra i el general Batet ocupa la Generalitat. Després d'algunes hores de resistència, el govern de Catalunya es va rendir i va ser empresonat. (Foto i text pàg 261) Resultats:

- l'estatut d'autonomia serà suspès
- la CEDA augmenta el seu poder en el govern
- l'exèrcit torna a ser protagonista

5.5. La crisi del bienni negre

Finals de 1935: el govern Lerroux es veu embolicat en un cas de corrupció: l'**estraperlo**. S'intentaven col·locar ruletes trucades als casinos i membres del Partido radical van ser acusats de malversació de fons públics. Alcalà Zamora dissol el govern i convoca noves eleccions.

6. EL FRONT POPULAR (1936)

a) ELECCIONS I PROGRAMA

1935, setembre: el govern de Lerroux es va veure obligat a dimitir; el president de la República va dissoldre les Corts i va convocar eleccions pel **16 de febrer de 1936**. Aquestes eleccions van polaritzar l'opinió pública espanyola.

El **Front Popular** aplegava des d'Izquierda Republicana fins als comunistes. La dreta no es va poder presentar unida.

- Aconseguí el 48% dels sufragis, i la dreta el 46,5 % i obtingué la majoria al Congrés.

A Catalunya es presenta la coalició del **Front d'Esquerres**

- El nou govern constituït a Madrid va restaurar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, i l'1 de març **Lluís Companys** va ser reelegit president de la Generalitat.

1936, 18 de febrer: Manuel Azaña va ocupar la presidència de la República, i el govern el va presidir **Santiago Casares Quiroga**, que va començar a aplicar immediatament el programa del Front Popular que es basava en quatre eixos principals:

- la continuació de la reforma agrària,
- la intensificació de la política educativa,
- l'amnistia dels presos polítics
- i el restabliment de la Generalitat de Catalunya.

b) LA LLUITA ENTRE LA DRETA I L'ESQUERRA

1936, març: primers contactes entre generals per preparar un **aixecament militar** contra la República.

A l'estiu es va radicalitzar la situació per la lluita entre la dreta i l'esquerra.

- A Catalunya, la radicalització política va dur a la fusió de diversos partits petits de l'esquerra.
- El setembre de **1935** s'havia format el **POUM** (Bloc Obrer + Esquerra Comunista), dirigit per **Maurín i Andreu Nin**.

1936, 12 de juliol: **José Castillo**, militar republicà, és assassinat per membres de la Falange

1936, 14 de juliol: la resposta serà l'assassinat del líder monàrquic **José Calvo Sotelo**

El **17 de juliol** els generals **Franco i Mola** inicien el **cop d'estat** que portarà a la **guerra civil**.

